

Živá a neživá příroda IV

Biomy – podmínky života

Přednáška č. 2

Ing. Jedličková Helena

(Mgr. Hiklová Ivana)

Obsah:

- Úvod
- Klíčové pojmy
- Biomy :
  1. základní charakteristika – podmínky pro život: světlo, teplo, voda, vzduch, živiny.
  2. třídění a pěstování pokojových rostlin

Klíčové pojmy

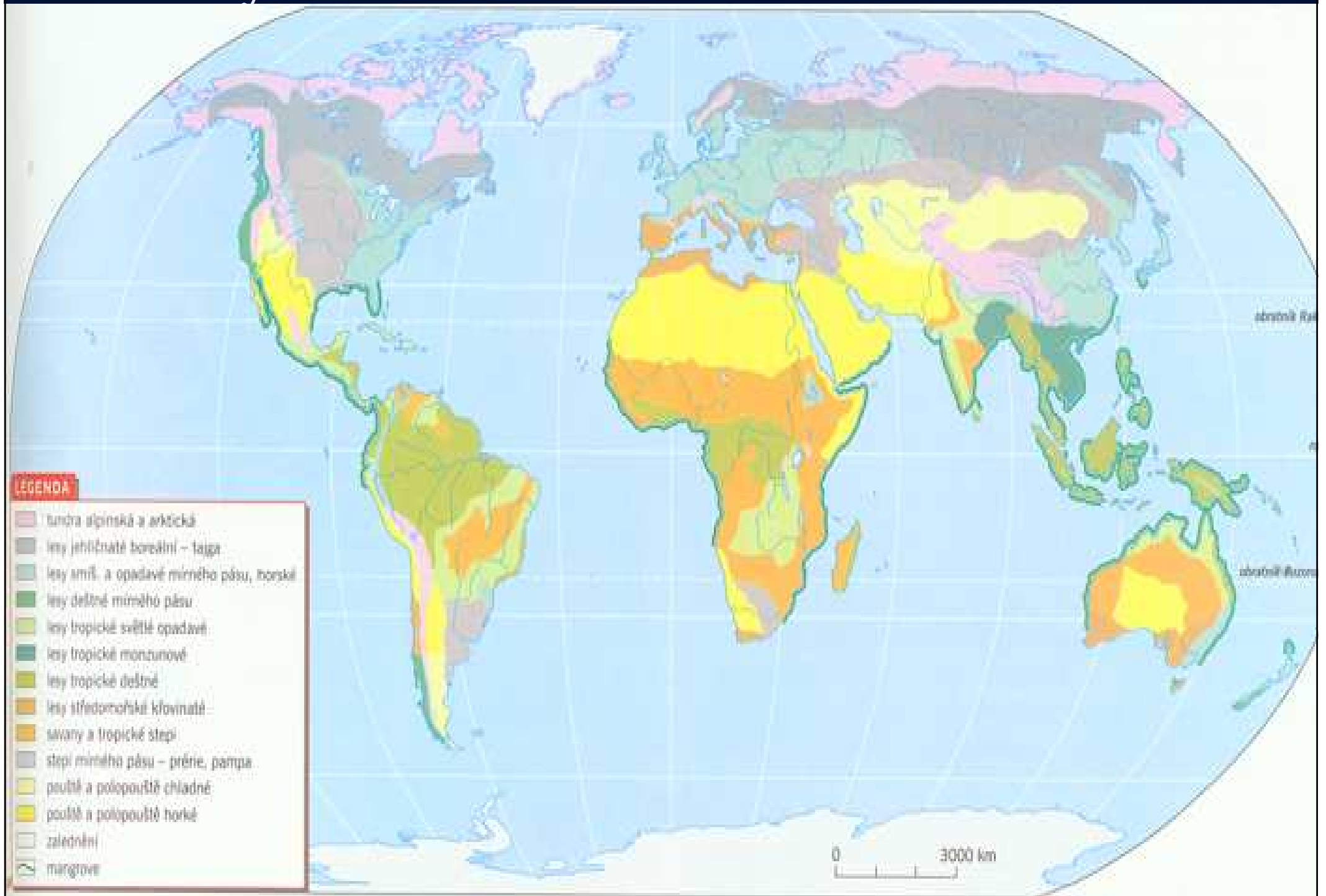
dle Kašparovského (1999)

- **Biosféra** (řec. bios=život) – sféra Země s vhodnými podmínkami pro život.
  - akumuluje a přetváří sluneční energii v živé hmotě.
  - probíhají zde neustálé významné biochemické procesy: **produkce** a **dekompozice**.
- **Biocenóza (společenstvo)** – soubor jedinců různých druhů organismů soustředěných na určitém území (biotopu).
- **Biotop** – místo, které organismům (společenstvu) poskytuje podmínky pro život.

Biocenóza + biotop = Ekosystém

- **Ekosystém** – je to část biosféry, mezi jejímiž složkami existují určité vztahy. Mezi ekosystémem a okolím dochází k výměně látek a energie.
  1. **přírodní ekosystémy** – les, rašeliniště ad.
  2. **umělé ekosystémy** – zahrada, park ad.
- **Biom (geobiom)** – soubor ekosystémů, které mají vyhraněný formační ráz. Jsou podmíněny makroklimatem.

Biomy světa

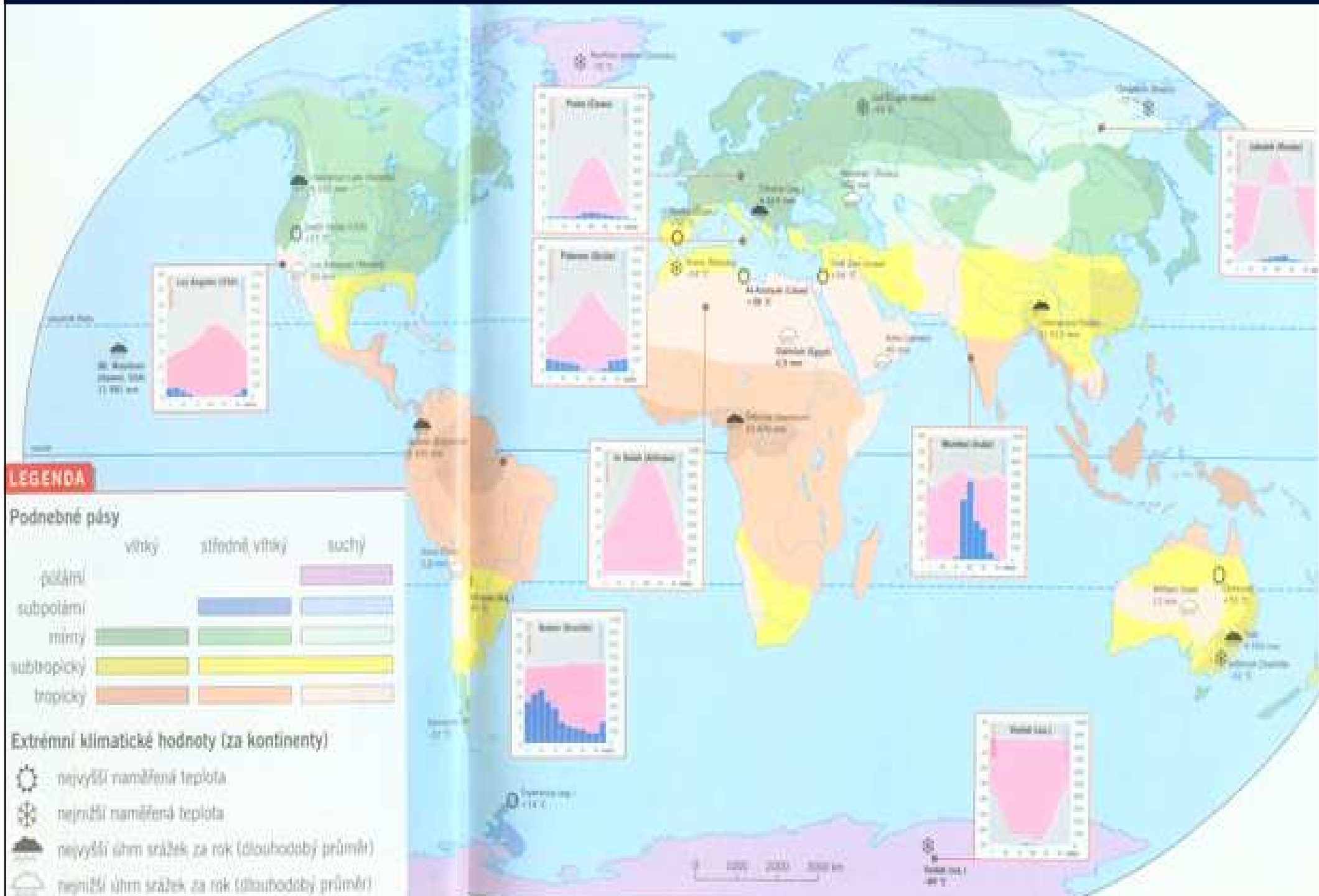
Podnebné pásy Země

- **Podnebné pásy** - jsou oblasti zemského povrchu se stejným charakterem makroklimatu (ráz podnebí velkých oblastí světa).

vznik podnebných pásů je podmíněn spolupůsobením hlavních klimatogeografických činitelů:- zeměpisná šířka (příděl slunečního záření a tepelné energie), cirkulace atmosféry, oceánské proudy, vlastnosti zemského povrchu, činnost člověka

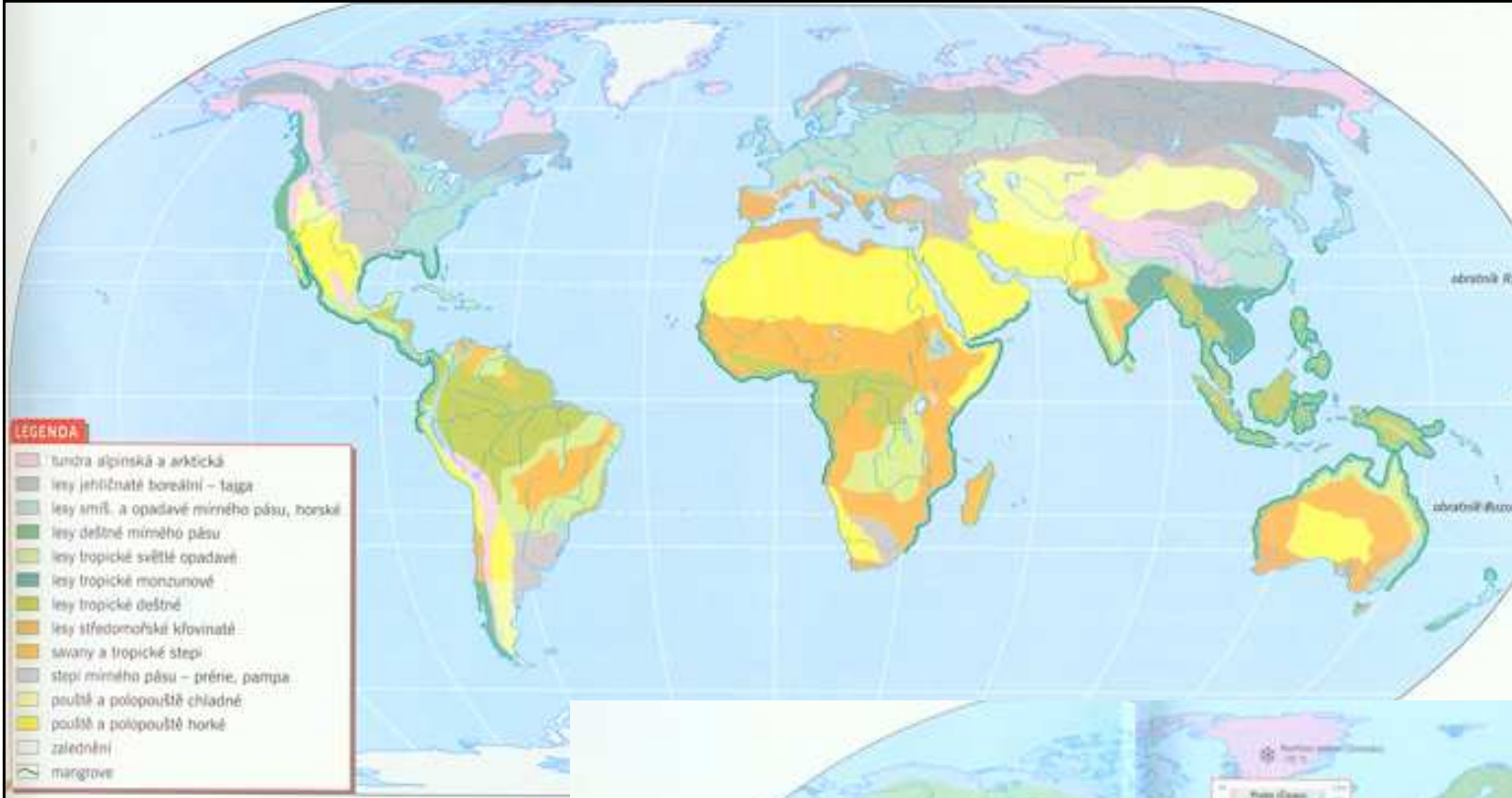
- Podnebné pásy:
  1. rovníkový - tropický
  2. subtropický
  3. mírný
  4. polární

Podnebné (klimatické) pásy Země

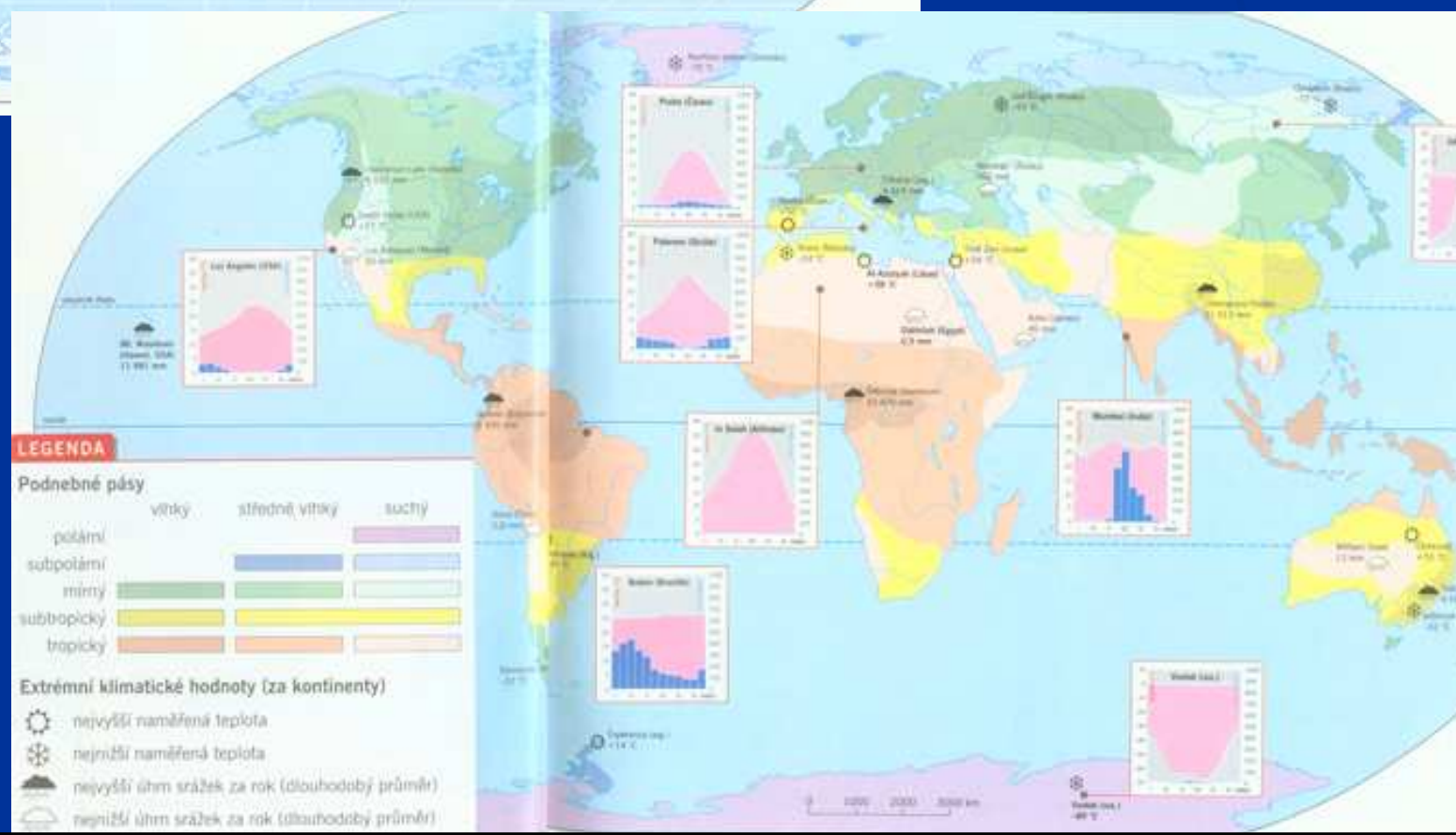

Biomy

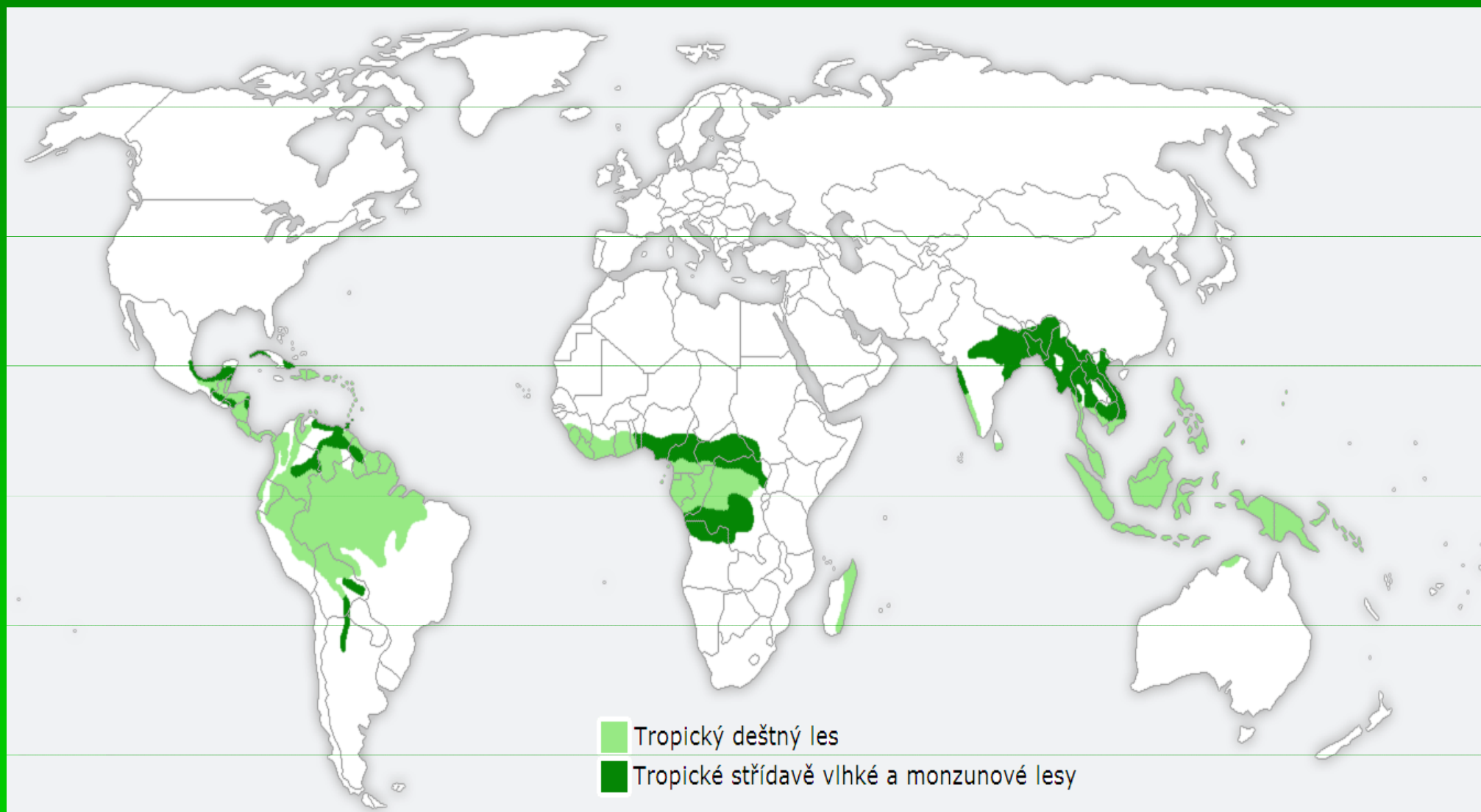

Podnebné (klimatické) pásy

Tropický deštný les

Základní charakteristika:

- **Tropický deštný les**, též tropický deštný prales, je zalesněný biot s trvale teplým a vlhkým podnebím.
- zejména v rovníkových oblastech Země - jihoamerická, africká, indomalajská oblast.
- **Abiotické podmínky:**
  - celoroční vysoké srážky 2000 až 12 000 mm
  - 100% vlhkost vzduchu
  - průměrná teplota 25 – 30 °C,
  - živiny – vázány v biomase, půda relativně chudá časté deště vyplavují živiny, rychlý bakteriální rozklad
- **Biotické podmínky:**
  - druhová diverzita - biot s největším počtem druhů organismů
- **Živočichové:**
  - Ptáci - papoušci, kolibříci, tukani.
  - Savci – lenochodi, mravenečníci, v konžském pralesi – šimpanzi a gorily, v indomalajských lesích – orangutani.
  - Příznačné je obrovské množství hmyzu.

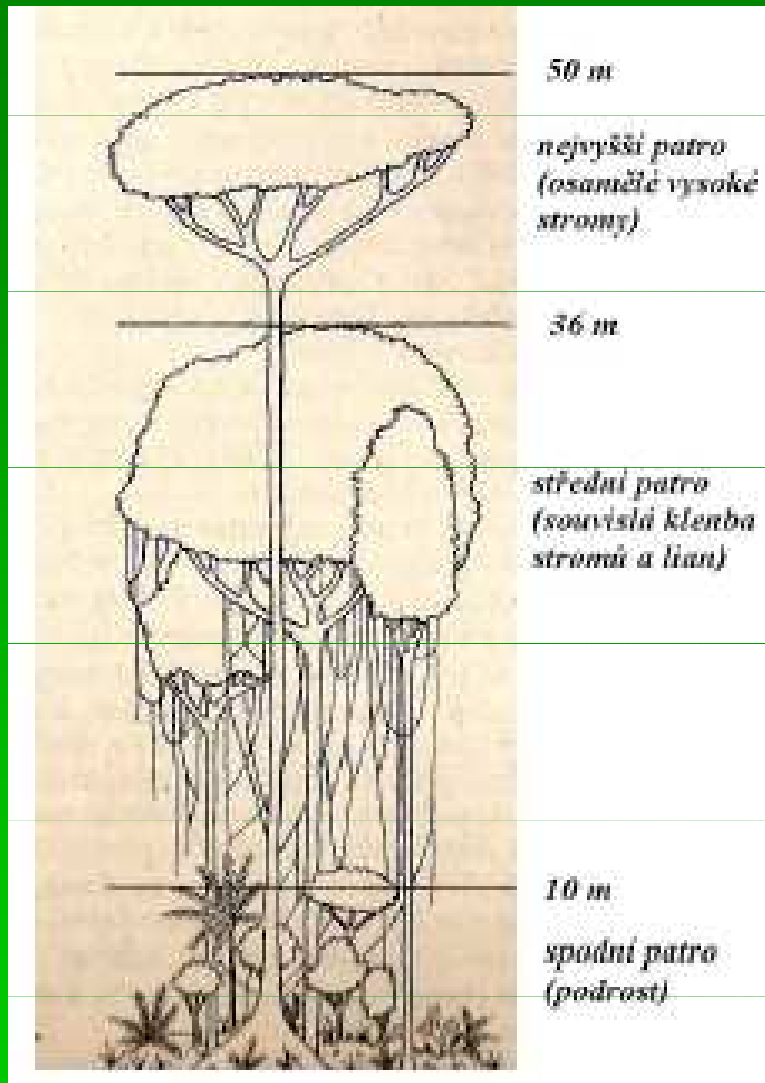
Vertikální členění tropického deštného lesa

Kašparovský (1999) uvádí, že tropický deštný les tvoří několik pater:

1. nejvýše rostou **osamělé vysoké stromy** 50 – 60 m vysoké, jejichž koruny vyčnívají nad střední patro
2. **střední patro** tvoří zapojené koruny stromů a liány ve výšce 30 – 36 m
3. **spodní patro - podrost** dosahuje výšky 10 m, bývá tvořeno palmami, kapradinami, keři a bylinami. Druhová bohatost těchto pater závisí na množství světla, které pronikne korunami stromového patra.

Všechna patra jsou propletena liánami.

V korunách stromů jsou časté **epifyty** (rostliny žijící přisedle na povrchu jiných rostlin – lišejníky, orchideje aj.).

Vliv člověka:

- Tropické deštné pralesy se nazývají „klenoty Země“, „plíce Země“ a „největší lékárna světa“.
- Původně tvořily tropické deštné lesy přes 8 % plochy souše – dnes je tato plocha snížena, působením člověka přeměna na plantáže, rýžová pole, pastviny.
- Celosvětově jsou tropické lesy významným stabilizátorem životního prostředí v celé biosféře - spotřebovávají oxid uhličitý, produkují kyslík, představují zdroj genofondu nových, dosud nepoznaných plodin a léčivých rostlin. (Mudrichová, J., Mudrik, K., 1999)

Flóra tropického deštného lesa:

pokožové rostliny původem z trop. dešt. lesa

Monstera

Begonie korálová

Dieffenbachie

Potos

Netík

Jelení jazyk celolistý

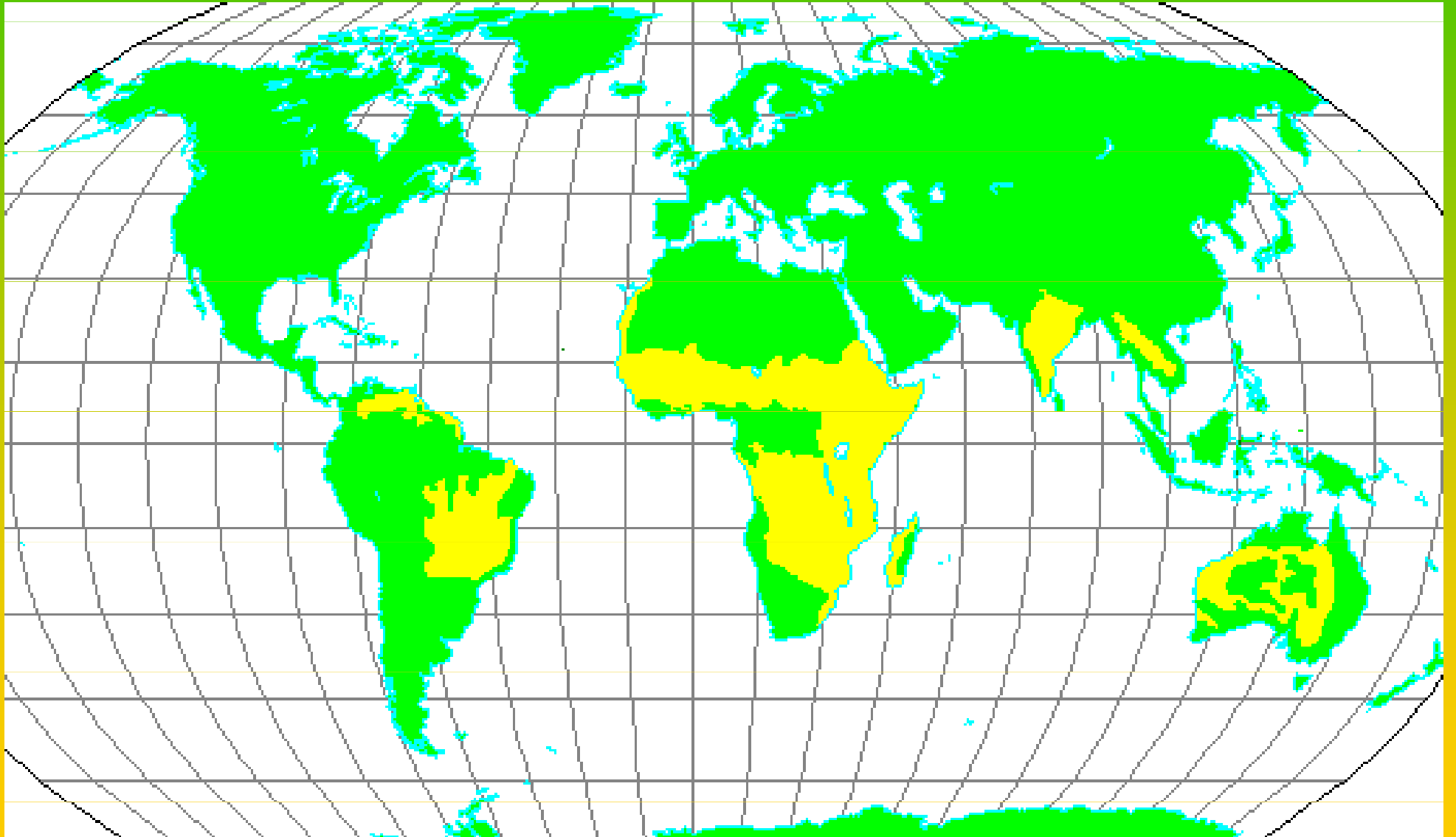

Ledviník ztepilý

Anturie (toulitka)

Savana

Základní charakteristika:

- Savana je označení pro **travnaté oblasti** tropických a subtropických oblastí.
- Během roku je zde vyhraněné **období dešťů a období sucha**.
- V podobných klimatických podmínkách se vyskytují i zcela nebo částečně opadavé lesy.
- **Abiotické podmínky:**
Průměrná teplota 20 °C
srážky 400 – 1000 mm
- **Biotické podmínky:**
druhovú diverzita – převládají traviny
Stromy a keře jsou rozptýleny jednotlivě i po skupinách (baobab, blahovičník, mimózy)
Živočichové: velké bohatství zvíře - sloni, nosorožci, antilopy, gazely, zebry, lvi, hyeny, hadi atd....

Flóra savan:

pokožové rostliny původem ze savan

Zelenec

Fíkus

Vliv člověka

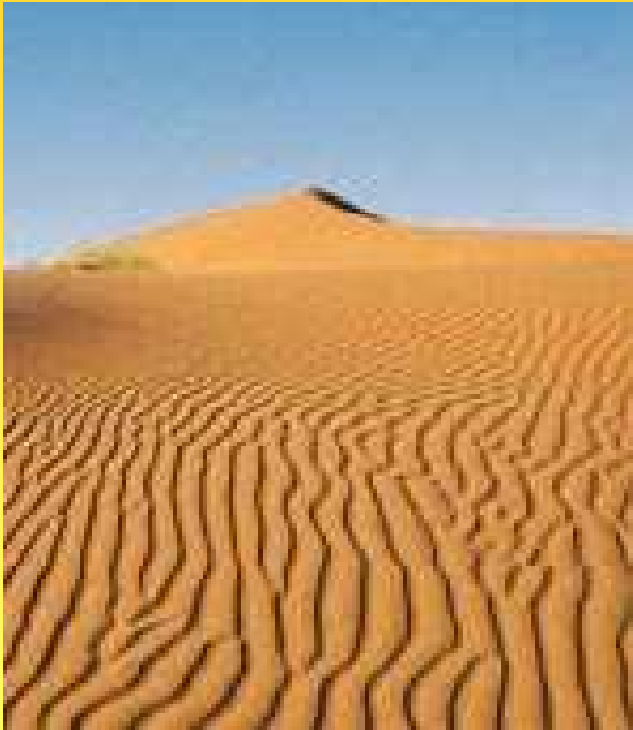
- Zvláště v Africe jsou velké plochy vypalovány a přeměňovány na pole.
- Nadměrné spásání trávy domestikovaným dobyt看em vede k desertifikaci.

Poušť a polopoušť

Základní charakteristika

Zaujímají asi 14 % plochy pevnin. Podle charakteru substrátu se pouště rozlišují na:
kamenité (hamada)
šterkovité (serir),
písečné (ergy nebo kumy)

Největší pouště: Sahara, Arabská poušť, dále pak v Mexiku, J. Americe, Austrálii.

- **Abiotické faktory:**

Velké teplotní rozdíly mezi dnem + 50°C a nocí i -10 °C

- 11 měsíců bez srážek, do 200 mm ročně

- **Biotické podmínky:**

druhová diverzita velice malá

- Živočichové: hojnými obyvateli pouští jsou plazi - hadi, gekoni

Flóra pouští a polopouští

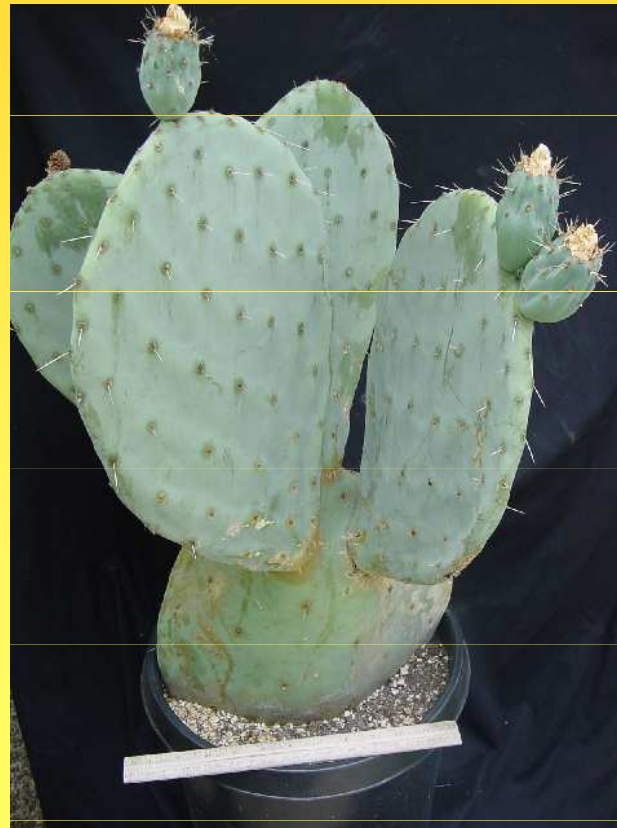
- V místech, kde podpovrchové vody vystupují na povrch, vznikají v pouštích **oázy** (místa, kde lidé mohou na uměle zavlažovaných polích provozovat zemědělskou výrobu – palma datlová, obilí, ovoce a zelenina).
- Život v pouštích je omezen pouze na několik málo druhů suchuodolných rostlin – **efemery** (rostliny s krátkou vegetační dobou)
sukulenty (rostliny, které dokáží ve svých orgánech zadržovat vodu – v oddencích, stoncích, listech = tučnolisté rostliny aj.)

Aloe

Tlustice

Opuncie

Náduť

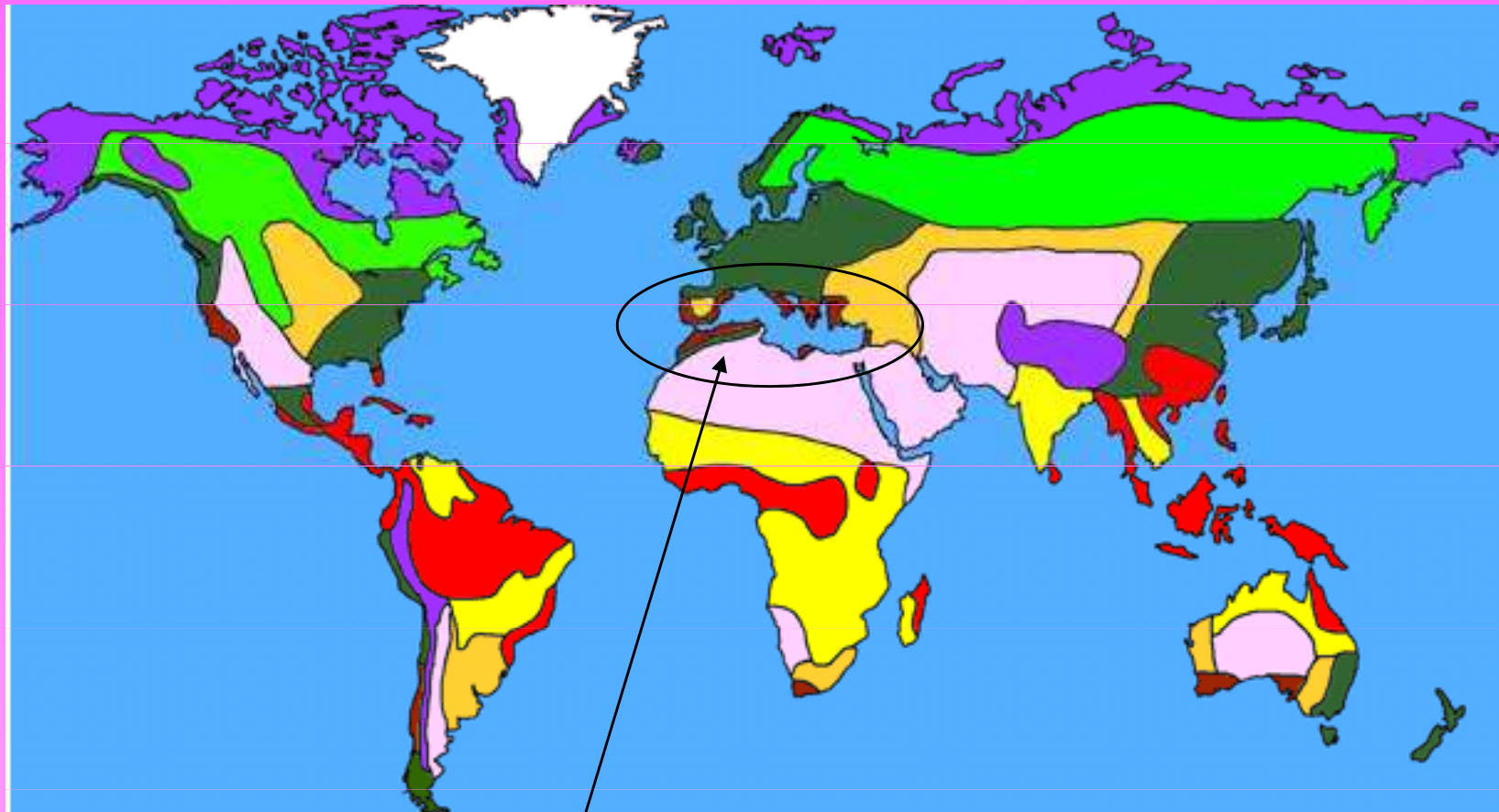

Vliv člověka:

- Chov dobytka a s ním spojené nadměrné vypásání rostlinstva vede k rozšiřování pouští – **desertifikaci.**

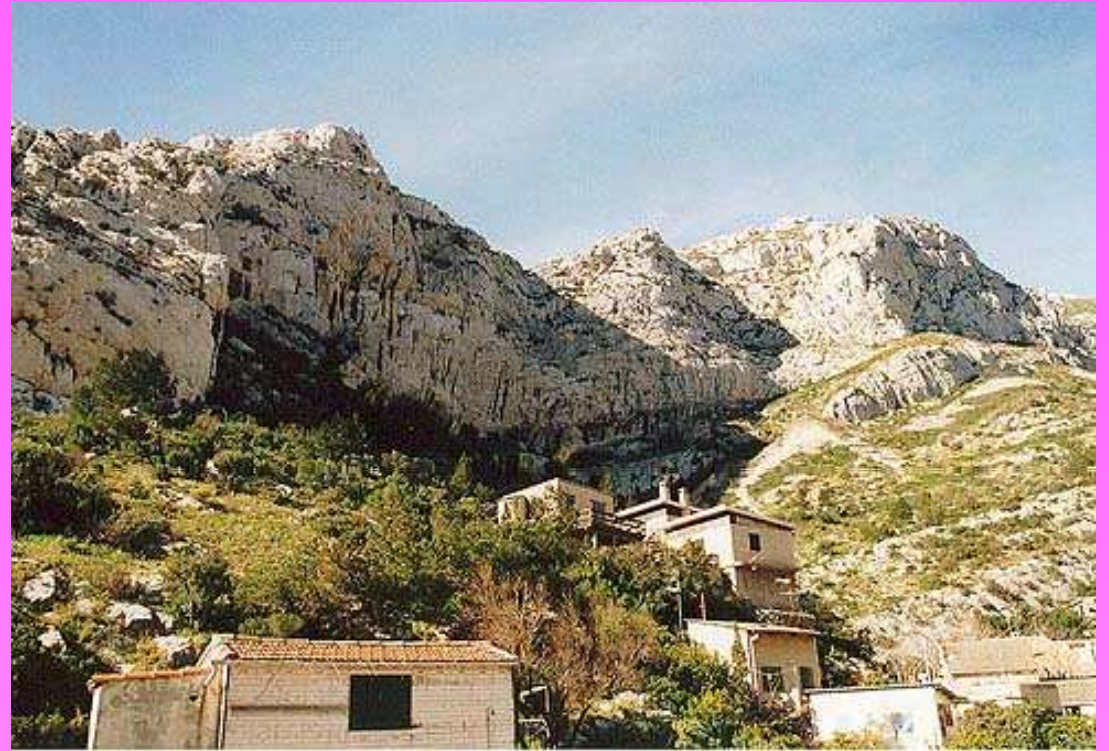
Subtropy- tvrdolisté dřeviny

Subtropy

Základní charakteristika

- oblast kolem Středozemního moře, ostrůvkovitě Irán, Kalifornie, J. Amerika, Austrálie, J. Afrika).
- **Abiotické podmínky:**
Průměrné roční teploty 15 – 20 °C
srážky 1000 mm,
oblast se zimními srážkami a horkým suchým létem

Biotické podmínky

- **Rostlinstvo:**

Stromy a keře mají listy tvrdé a kožovité, voda se z nich vypařuje pouze nepatrně – přizpůsobení horkému suchému létu (vavříny, olivy, pinie, cedry, blahovičnický).

V oblasti kolem Středozemního moře se tyto porosty nazývají **macchie**.

- **Živočichové:**

Žije zde velké množství ptáků, hadů, ještěrek a hmyzu.

- **Vliv člověka:** Pasoucí se stáda koz a ovcí, ve výše položených oblastech, způsobují změnu vzhledu krajiny. Dochází k nekontrolovatelnému mýcení lesa pro získání půdy.

Flóra subtropů:

pokožové rostliny původem ze subtropů

Oleandr

Azalka

Africká fialka

Pelargonie - muškát

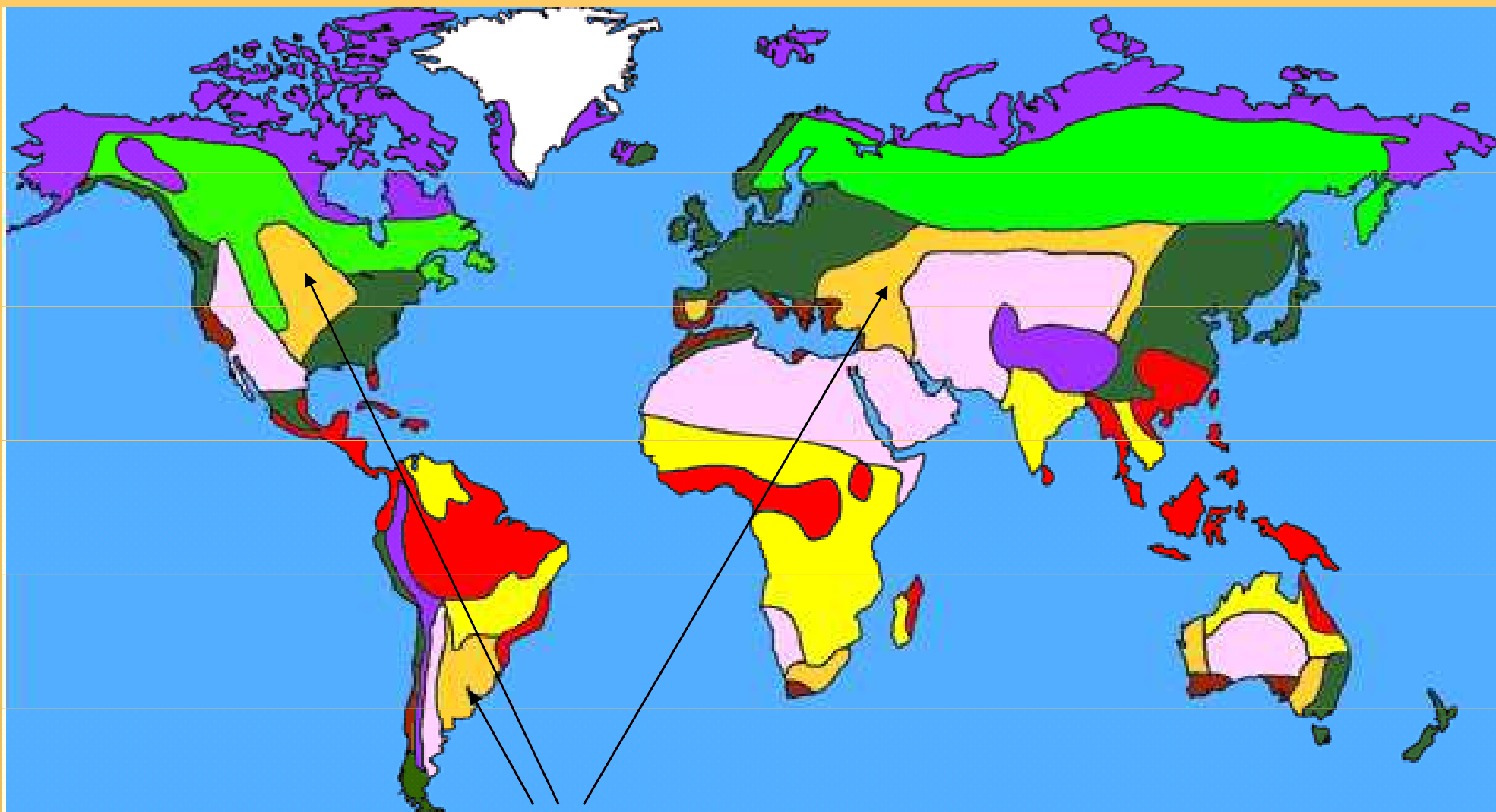

Cypřiš

Levandule

Step

Stepní oblasti

Základní charakteristika

- Stepi jsou bylinné formace s převahou trav (Eurasie a Severní Amerika mezi 35 – 55 ° s.z.š.).
- Jsou to rozsáhlé oblasti mírného podnebného pásu s vnitrozemským podnebím a nedostatkem srážek pro růst stromů.
- Název step vznikl v Rusku, používá se v Evropě a Asii
- **Abiotické podmínky:**
Nízké zimní teploty až -10 °C, v létě 20 – 25 °C
srážky 300 - 350 mm.
Střídají se vlhká a suchá období.
Vegetační období je většinou omezeno na čtyři měsíce.
Stepní půdy bývají velmi úrodné **černozemě.**

Biotické podmínky:

- **Rostlinstvo:**

Rostlinný pokryv tvoří víceleté trávy a cibulovité rostliny. Trávy mají rozsáhlý kořenový systém, který jim umožňuje překonat dobu vegetačního klidu.

- **Živočichové:**

Stepní faunu zastupují především hlodavci, hmyzožravci, psoun prériovitý, sysel, bizon, koně, z šelem jsou to vlci a stepní kočky.

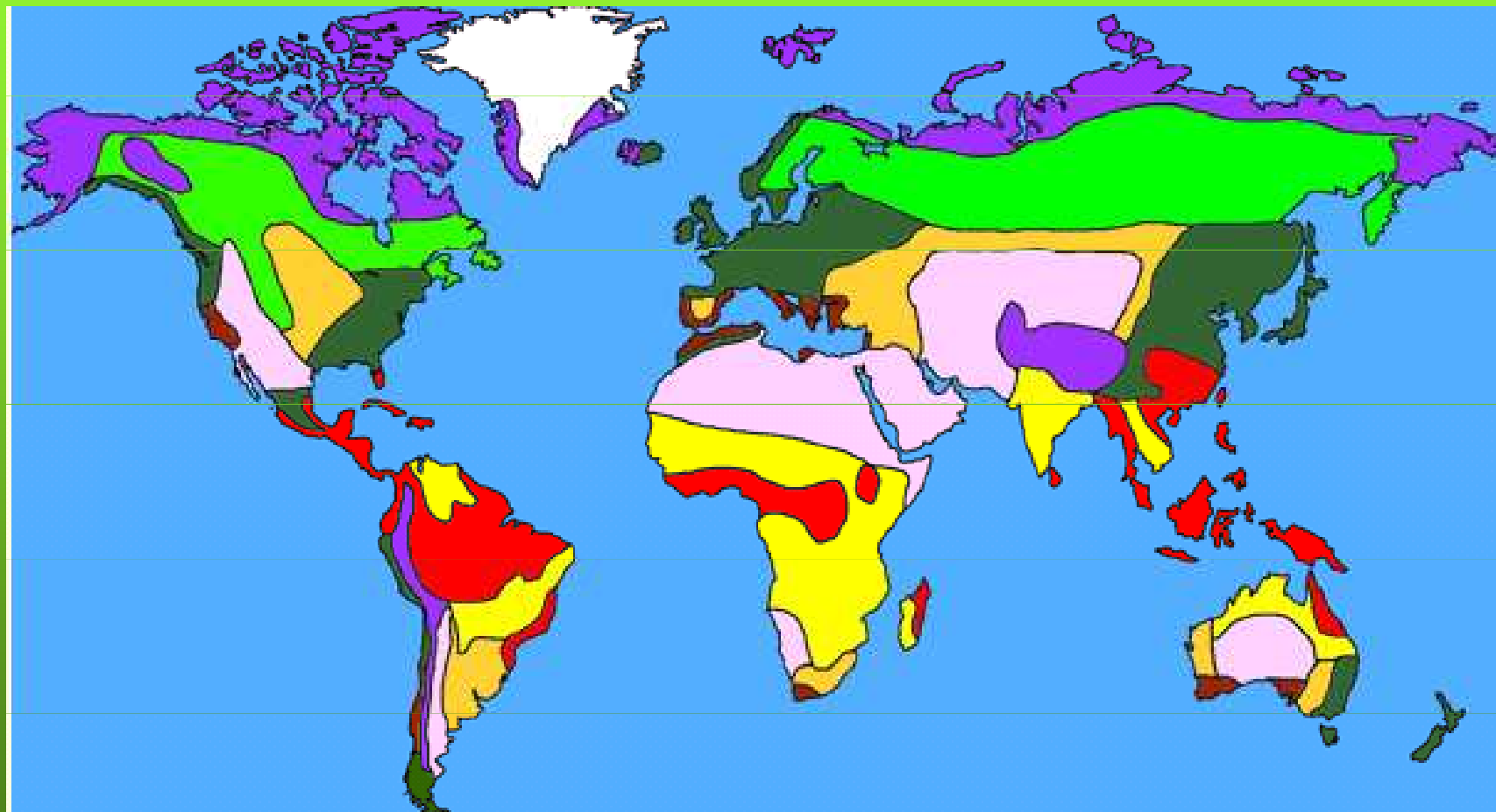
- **Vliv člověka:**

- Pod porostem trav se vyvinuly nejúrodnější půdy na Zemi – černozemě, které člověk hojně využívá.

- Pás stepí je **nejúrodnější světovou oblastí pěstování obilnin** – hlavně pšenice a kukuřice.

- S velkoplošným pěstováním obilnin dochází k likvidaci původních druhů a k invazi exotických druhů, často zavlečených člověkem.

Lesy mírného pásu (opadavý listnatý les)

Lesy mírného pásu

Základní charakteristika

- Lesy mírného pásu se rozprostírají na podstatné části mírného podnebného pásu severní polokoule.
- Růst stromů je závislý na množství srážek a na délce vegetačního období.

- **Abiotické podmínky:**

Nejchladnější měsíc 5 – 2 °C, nejteplejší 15 – 20 °C,
srážky 500 – 1000 mm

Oblast je charakteristická střídáním ročních období.

Biotické podmínky:

- **Rostlinstvo:**

V teplejších a vlhčích částech mírného pásu jsou lesy listnaté, které jsou tvořeny hlavně buky, duby a javory.

Tyto lesy přecházejí v chladnějších oblastech v lesy smíšené.

- **Živočichové:**

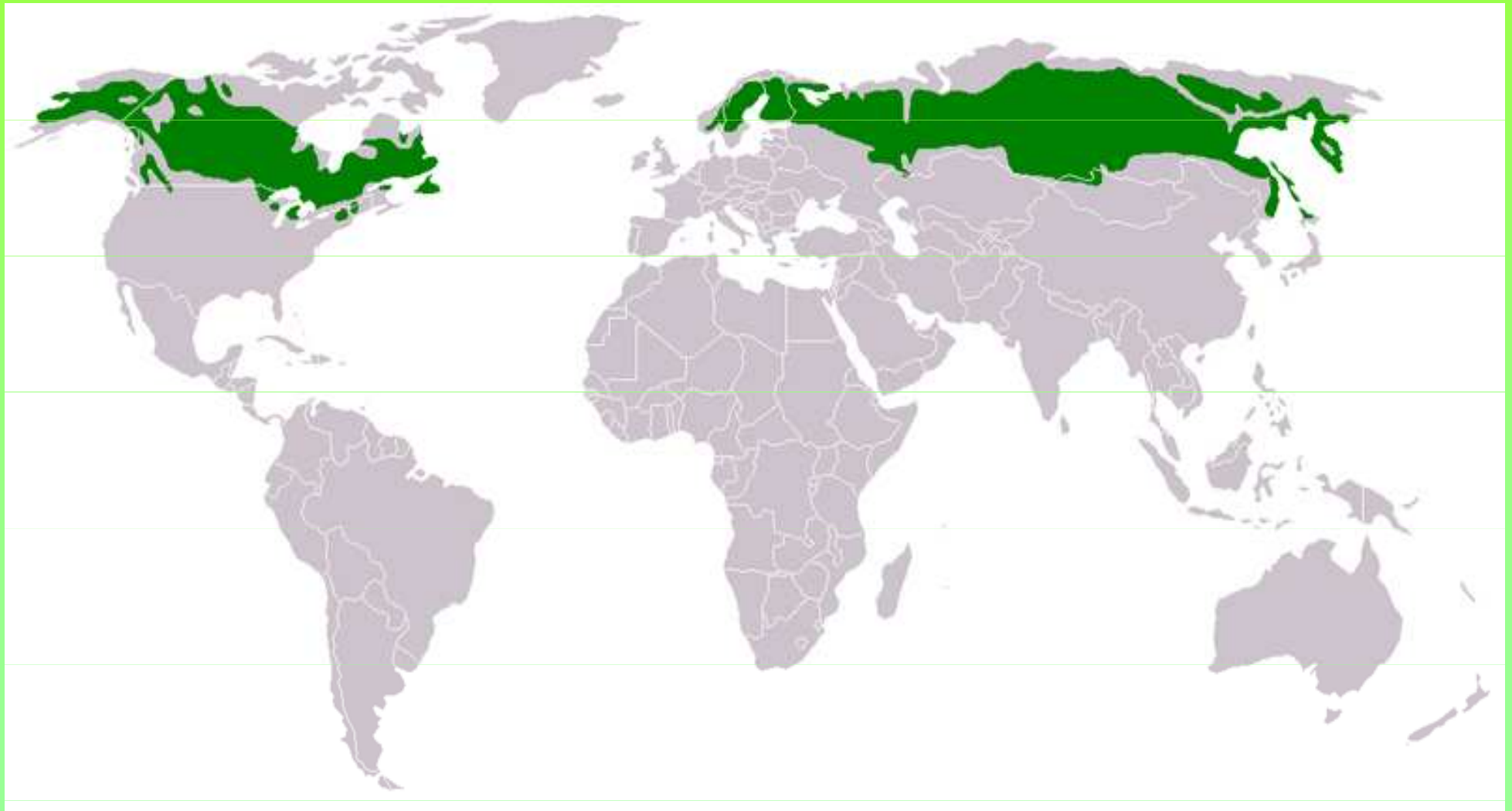
V lesích Eurasie žije mnoho jelenů a srnčí zvěře, na Dálném východě žije jelen mandžuský – sika, medvěd, prase divoké, slepýš, užovka atd.

V Severní Americe je fauna odlišná. Žije zde např. vačice americká, mýval, skunk, ondatra atd.

- **Vliv člověka:**

Značná část těchto lesů byla přeměněna na smrkové (borovicové) lesy.

Tajga – severský jehličnatý les

Základní charakteristika:

- **Severský jehličnatý les** je název pro [biom](#), který se vyskytuje především v severních zeměpisných šířkách.
- Dominantními druhy stromového patra jsou **jehličnaté lesy**.
Nej
- více takových lesů se vyskytuje v Kanadě a především na Sibiři, odtud pochází i místní název **tajga**. Tajga je nejrozsáhlejší lesní plochou na Zemi (pokrývají asi 12 mil km²).

- **Abiotické podmínky:**

letní teploty 15 až 20°C, zimní až -20°C

srážky 450 – 600 mm

vegetačního období 1 – 4 měsíce.

Díky velkému množství srážek a následné chemické reakci se spadlým jehličím vznikají **podzolové půdy**.

Typický je výskyt bažin, močálů a rašelinišť.

Biotické podmínky:

- **Rostlinstvo: Složení jehličnatých lesů**
  - ve vlhkém prostředí pouze **smrky**
  - na sušších místech převažují **borovice**
  - místa s velkými výkyvy teplot (Sibiř) **modříny**
  - bylinné patro: převládají - **brusinky, borůvky, vřesy**
  - silně vytvořené **mechové** patro
  - přechod mezi jehličnany a tundrou (oblast lesotundry) – velký podíl břízy
- Tajga je velkou **zásobárnou dřevní hmoty**.
- **Živočišstvo:**

Fauna jehličnatých lesů je bohatá, žijí zde medvědi, vlci, lišky, rysi, prase divoké, jeleni, srnčí zvěř a mnoho ptactva. Je zde významný chov a lov kožešinové zvěře (sobol, kuna, veverka).

Vliv člověka:

- Těžba dřeva
- Stavba dálnic, přehrad, hydroelektráren, závodů na zpracování dřeva.
- Těžba nerostů a budování továren.
- S tím souvisí lesní požáry, odlesňování, znečištění vody a vzduchu

Tundra

Základní charakteristika:

- Biom subpolárních a polárních oblastí, který lze nalézt mezi tajgou a trvale zaledněnými polárními pustinami.
- Najdeme ho v nejsevernějších oblastech Evropy, Asie a Ameriky, Grónsku a dalších přilehlých ostrovech.

- **Abiotické podmínky:**

teplotní průměr žádného měsíce nepřesahuje 10°C

roční srážkové průměry nepřesahují 200 mm.

vysoká sněhová pokrývka

věčně zmrzlá půda

Biotické podmínky:

- **Rostlinstvo:**

- Biodiverzita tundry je velice nízká

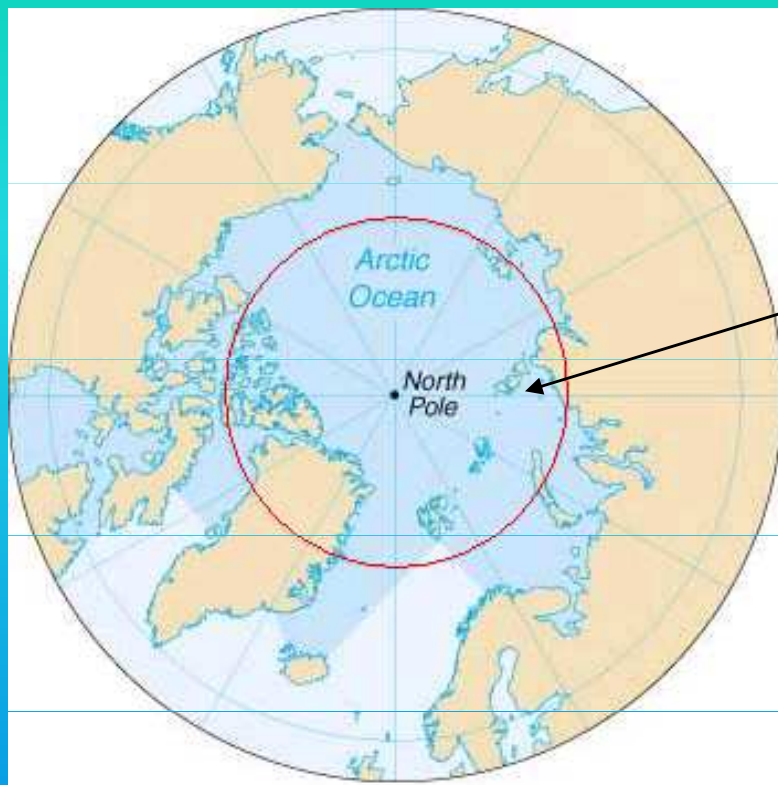
Drsné klima snášejí ze semenných rostlin pouze přizpůsobené mechy, lišejníky, byliny a keřové porosty (zakrslé břízy, vrby, brusinky, ostrice aj.)

- **Živočichové:**

Fauna je druhově chudá, savci a ptáci mají v zimním období bílé zbarvení např. sovice sněžná, bělokur sněžný, zajíc bělák, polární liška aj.

- Nejznámějším savcem tundry je **sob**.
- Žije zde velké množství bodavého hmyzu – komáři a muchničky
- **Vliv člověka:** Nadměrné lovení zvěře, rozvoj stavebního inženýrství.

Polární pustiny

Dle http://mujweb.cz/cestovani/alaska/prirodni_pomery/pz.jpg

Základní charakteristika:

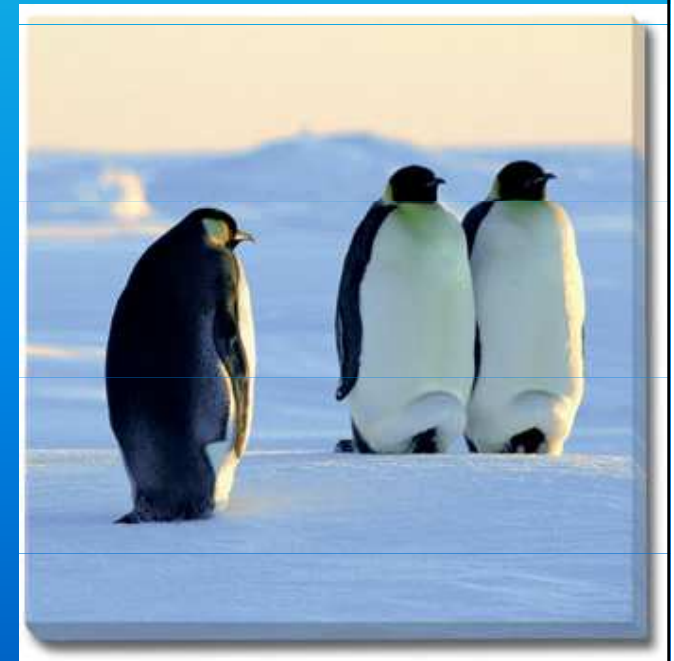
dle http://mujweb.cz/cestovani/alaska/prirodni_pomery/klimaticke.html

- Polární oblast zahrnuje polární pustiny.
- Jde o nejsevernější oblasti Aljašky za severním polárním kruhem.
- V těchto oblastech jsou dlouhé zimy a krátká studená léta
- V zimě trvá více než dva měsíce polární noc, v létě je více než tři měsíce polární den.
- **Abiotické podmínky:**
- Devět měsíců v roce zde průměrná teplota nepřesáhne 0°C.
- Srážky nízké, průměrně okolo 200 mm ročně. V některých oblastech jsou srážky hojnější a přicházejí především ve formě sněhu.
- Půda nerozmrzá, nazývá se **permafrost** = věčně zmrzlá půda

Biotické podmínky:

- **Rostlinstvo** jižní polární oblasti je velmi chudé.
Suchozemská vegetace – lišejníky, mechy, houby, řasy
Mořská vegetace – fytoplankton
- **Živočišstvo** – málo bohaté na druhy, ale vyniká počtem jedinců a množstvím biomasy
Ptáci – tučňáci, chalupy, alky
Ploutvonožci – tuleni
Kytovci – plejtvák, velryba aj.
- **Vliv člověka:**
Nadměrné lovy korýšů, ryb, tuleňů.
Ekologické havárie.

Děkuji za pozornost

😊Přeji hezký zbytek dnešního odpoledne 😊

Helena Jedličková